

Visienota 2016-2020 CNV Onderwijs

De visienota CNV Onderwijs heeft tot doel om richting te geven aan de manier waarop vanuit en door CNV Onderwijs wordt gekeken naar het onderwijs in Nederland en de rol die CNV Onderwijs daarin als vakvereniging speelt.

Voor CNV Onderwijs staat de mens in zijn (toekomstige, huidige of gewezen) werksituatie voorop: als professional voor de klas, ter ondersteuning van elkaar of van de ambitie om daar te gaan werken, ter bevordering van de (blijvende) betrokkenheid op het (toekomstige of vroegere) onderwijsgebeuren. Als het om de leden gaat die nog of reeds in het onderwijs werkzaam zijn is het kernbegrip professionele ruimte. Dit begint bij de autonomie van de school als leergemeenschap en gaat door tot het deskundig inzicht en de handelingsvrijheid van al het personeel. Met goede leraren en iedereen die binnen en buiten de school een bijdrage levert, gaat leveren of geleverd heeft aan kwalitatief goed onderwijs hebben we in Nederland goud in handen. CNV Onderwijs wil een onderwijsgemeenschap waarin iedereen die er leert, doceert of een andere waardevolle bijdrage levert of leverde in staat is én wordt gesteld om het beste uit zichzelf en uit anderen te halen.

Visie, missie en ambitie

In Nederland willen we goed onderwijs. Voor goed onderwijs heb je goede professionals nodig. CNV Onderwijs is dé belangenbehartiger voor deze professionals: aan overlegtafels met sociale of politieke partners, tijdens onderhandelingen of in de media. Waar mensen, met name als ze professioneel in het onderwijs werkzaam zijn, behoefte aan hebben, en waar CNV Onderwijs actief voor pleit, dat zijn de kernprincipes die nodig zijn om de professional in zijn kracht te zetten. Deze zelfbewuste professional staat in zijn kracht als hij of zij professionele ruimte heeft op school, inspraak binnen de onderwijsgemeenschap, de tijd en middelen om te ontwikkelen en de kans krijgt om kwalitatief goed onderwijs te verzorgen. Kwalitatief goed onderwijs houdt meer in dan het op voldoende niveau aanleren van basisvaardigheden. Persoonlijke ontwikkeling krijgt vorm in het hele onderwijsaanbod. Daarbij hoort ook vormend onderwijs, met onderdelen als filosofie, godsdienst, levensbeschouwing, sport, kunst en cultuur.

Maatschappelijke trends

Met een terugtrekkende overheid krijgen burgers een grotere verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor elkaar. Hierdoor is de verandering van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving overal in de maatschappij merkbaar. De goede kanten ervan zorgen voor ruimte voor individuele ontwikkeling, ruimere persoonlijke keuzes en maatwerk. De negatieve kant zorgt ervoor dat we ons alleen voelen. *Als ik niet voor mezelf kan zorgen, wie doet het dan?* In iedere samenleving waarin het accent op het individu is komen te liggen, ontstaan nieuwe verbanden. Mensen hebben de behoefte om deel uit te maken van een groter geheel, de behoefte zich ergens mee te kunnen identificeren, de behoefte aan samenhang. Dit uit zich in betrokkenheid bij de buurt waarin je woont of het werk waarvoor je verantwoordelijk bent.

In het onderwijs is deze trend ook waarneembaar. Sterker nog, de sector kenmerkte zich altijd al door een grote betrokkenheid van de mensen die er werken. Ook de discussie over professionele autonomie is er relevant. Binnen soms zelfsturende teams vinden discussies plaats over professionele ruimte. Deze discussies spitsen zich steeds verder toe op de ruimte die de professional binnen de school heeft. Meer professionele ruimte biedt erkenning aan de deskundigheid van de werknemer en is bovendien een voorwaarde voor verhoging van de kwaliteit. Daar staat tegenover dat deze deskundigheid niet vanzelf komt. Deze moet ontwikkeld en bijgehouden worden. Wanneer we van mensen een grotere mate van verantwoordelijkheid en betrokkenheid verlangen, moeten zij daar wel toe in staat worden gesteld met tijd, scholing en middelen.

Bovengenoemde vraagstukken komen samen in de vakbeweging. Een moderne vakbond die zich van traditionele belangenbehartiger tot vakvereniging ontwikkelt, biedt onderdak aan mensen die een visie op onderwijs en goede arbeidsvoorwaarden delen en die ruimte en verantwoordelijkheid zien in de voortdurende ontwikkeling van de zelfbewuste professional. Ook vertrouwen in de professional en de uitdaging die vergrijzing biedt, komen samen in de vakbeweging.

Vakbeweging

De grote uitdaging voor de vakbeweging is om tegelijkertijd leidend en volgend in het maatschappelijk middenveld te zijn. Het kunnen volgen uit zich in de manier waarop de vakbeweging aanvoelt welke prioriteiten de achterban stelt, welke trends waarneembaar zijn en welke hindernissen op de arbeidsmarkt genomen moeten worden. Dit is een kwestie van luisteren, doorgeven en reageren. Een dynamische en moderne vereniging is daarbij cruciaal. Uitdagingen als vergrijzing, flexibilisering en gezagsondermijning zijn alleen het hoofd te bieden als achterban, kader en werkorganisatie met elkaar in verbinding zijn. De polder van de vakbeweging is de voortdurende dialoog tussen werkveld en vertegenwoordiging.

De vakbeweging heeft ook de kans om leidend te zijn in het publieke en politieke debat. De vakbeweging spreekt namens het werkveld terwijl het omgaat met uitdagingen die te maken hebben met legitimiteit en representativiteit. CNV Onderwijs vertegenwoordigt niet alleen de belangen van haar leden, maar ook hun visie. Dat kan het beste door agendabepalend en vakinhoudelijk te zijn. Ook dit is een kwestie van luisteren, doorgeven, maar niet van reageren. Het is een kwestie van inspireren, initiëren en innoveren. In de media, de politieke arena, aan de onderhandelingstafels of in sociaal overleg heeft CNV Onderwijs de kans, maar ook de plicht, om de stem van de onderwijsprofessional te zijn.

In de activiteiten die hieraan invulling geven, gaat CNV Onderwijs uit van de kernwaarden die ten grondslag liggen aan het Christelijk sociaal gedachtegoed: persoonlijke verantwoordelijkheid, solidariteit, rechtvaardigheid en duurzaamheid. Deze kernwaarden zijn onderdeel van het onderscheidend vermogen van het CNV, maar ook bepalend voor de manier waarop leden hun vertegenwoordiging herkennen. CNV Onderwijs stelt zich ten doel mensen te verbinden op het gebied van beroepsinhoud, cao, identiteit of levensfase.

Vertrouwen in het onderwijs

Het vertrouwen in het onderwijs in het algemeen en de deskundigheid van de leraar in het bijzonder is onder druk komen te staan. Niet alleen vanuit de publieke opinie, maar ook vanuit de politieke arena. Er is sprake van een tegenstelling: het onderwijs krijgt relatief veel autonomie, maar wordt vervolgens gehouden aan een zware verantwoordingslast. Een cultuur

van geïnstitutionaliseerd wantrouwen heeft met discussies over de verplichte eindtoets, de rekentoets en andere maatregelen geleid tot een klimaat van controle en verantwoording. Het gekke is dat als publiek en politiek willen dat de kwaliteit van leraren wordt verbeterd, ze verschillende mogelijkheden hebben: investeren in verbetering van de initiële lerarenopleidingen, meer masteropleidingen aanbieden en financiële middelen bieden om meer om- en bijscholing op school te realiseren. Dit gebeurt onvoldoende. In plaats daarvan wordt de professionele ruimte ingekort en wordt een bureaucratische verantwoordingslast opgetuigd die niets meer lijkt te doen dan beantwoorden aan het opgebouwde wantrouwen. CNV Onderwijs staat pal voor de professional in de school. *Vertrouw je de kwaliteit niet? Zet dan de professional in zijn kracht, bijvoorbeeld door te investeren in scholing. Vertrouw je wel in de kwaliteit van de professional? Stop dan met controle, verantwoording en bewijslast.*

Zelfbewuste professional

Of het nou de leraar voor de klas is, de verpleger aan het bed of de politieagent op straat, veel gezagsdragers ondervinden persoonlijke en professionele hinder van het afbrokkelende vertrouwen. Hierdoor verliezen veel professionals de passie in en voor hun werk. Dit wantrouwen slaat soms door in publieke minachting. Geweldsincidenten tegen gezagsdragers op straat of op school nemen toe en zijn een illustratie van het afgebrokkelde respect voor de professional. Een samenleving waarbij professionaliteit wordt vertrouwd en deskundigheid wordt erkend, kan in staat zijn de voedingsbodem voor ongewenste incidenten en een maatschappelijke cultuur van wantrouwen weg te nemen.

Een moderne arbeidsomgeving vraagt om een nieuw soort medewerker. Waar vroeger vooral bescherming voorop stond; ligt er daarnaast nu ook een accent op ontwikkeling. Beide zaken vlakken elkaar niet uit, maar liggen in elkaars verlengde. CNV Onderwijs gaat er vanuit dat een werknemer die zichzelf ontwikkelt, en die daarin gestimuleerd en ondersteund wordt, er minder behoefte aan heeft om aanspraak te maken op beschermende regels. Deze werknemer staat in zijn kracht. Een gezonde arbeidsomgeving gaat immers niet uit van wat er wel en wat er niet mag, maar van wat samen bereikt kan worden.

De laatste jaren zijn grote slagen gemaakt in het in positie brengen van de zelfbewuste professional. Een professional die in zijn of haar kracht staat, initieert, innoveert en inspireert. De uitdaging voor CNV Onderwijs is om te zorgen dat deze zelfbewuste professional nog verder in positie wordt gebracht. Sterker nog, de zelfbewuste professional is voor CNV Onderwijs een leidend principe, een uitgangspunt voor onderhandelingen en sociaal overleg.

De school is een gemeenschap die bestaat uit verschillende verbanden, gevormd door leerlingen, ouders, leraren, OOP'ers en directie. Deze kunnen te maken hebben met het leren in de klas, maar ook met inspraak via de medezeggenschap. Een gemeenschap is ook een plaats waar mensen zich herkend en erkend voelen. Dat betekent dat de menselijke maat voorop moet staan. Zowel waar het gaat om de omvang van klassen of de hele school, maar ook als het gaat om wie verantwoordelijk is voor wat. Een zelfbewuste professional krijgt en neemt verantwoordelijkheid voor wat er in zijn of haar klas moet gebeuren, maar ook daarbuiten. De school is een gemeenschap en dat betekent dat iedereen een bijdrage te leveren heeft om het een positieve leeromgeving te maken.

Het onderwijs in Nederland verandert in rap tempo. Discussies over schooltijden, geïntegreerde kindcentra, doorlopende leerlijnen, vernieuwend lesmateriaal, digitalisering en differentiatie worden geplaatst in het debat over de toekomst van het onderwijs. CNV Onderwijs verwelkomt deze discussies, mits voorop staat dat zij gevoerd worden met en door

de zelfbewuste professional. Simpelweg uitdrukken hoe CNV Onderwijs aankijkt tegen een bepaalde vernieuwing is niet voldoende; mensen aan tafel en in positie hebben is dat wel. Vanuit de principes van Artikel 23 staat CNV Onderwijs voor de eigen verantwoordelijkheid binnen de onderwijsgemeenschap. De vrijheid van onderwijs leidt tot diversiteit in het onderwijslandschap. De verbanden die hieruit ontstaan tussen onderwijsprofessionals, ouders en leerlingen binnen de leergemeenschap van de school leiden tot verbetering van de kwaliteit. Dat betekent dat vernieuwingen met, of beter vanuit, de scholen, onderwijsteams en klaslokalen moeten komen. CNV Onderwijs kan en zal in deze gevallen een partner zijn, bijvoorbeeld door ondersteuning vanuit de Academie.

Van grenzen naar kansen

Historisch, economisch en cultureel is Nederland altijd zeer nauw verbonden geweest met het buitenland. Of het nu gaat om de hele wereld of alleen de Europese markt, Nederland heeft de blik naar buiten gericht. Een blik op kansen en mogelijkheden. In het onderwijs is er ruimte om dit te volgen. Zo zouden leerlingen en leraren in staat gesteld kunnen, of zelfs moeten, worden om te leren en te werken in het buitenland. Dit sluit niet alleen aan bij een mondiale arbeidsmarkt, maar ook bij de steeds groter wordende roep om wereldburgerschap.

Binnen Europa zijn grenzen aan het vervagen. Niet alleen territoriale grenzen worden opener; ook grenzen aan werk, stage en opleiding verdwijnen. Binnen en buiten Nederland komt men bovendien in aanraking met andere culturen en gewoonten. Dit biedt kansen en verantwoordelijkheden. De kans om anderen mensen, leer- en werkomgevingen te kunnen leren kennen, verrijkt de inzichten en ervaringen van iedereen die er zich voor openstelt. Bovendien hebben we in een open, tolerante samenleving begrip nodig voor mensen met een andere achtergrond. Dit is geen luxe, maar noodzaak. Een samenleving die respect voor gezagsdragers herstelt en beschermt heeft het nodig om iedereen te betrekken bij culturele en maatschappelijke veranderingen. Ook autonomie en persoonlijke en professionele ruimte hebben het nodig dat binnen een samenleving men elkaar erkent, herkent en respecteert. CNV Onderwijs loopt daarin als partner voorop.

Schouders eronder

Het beste antwoord op eerdergenoemde trends is een stap vooruit. Een stap richting herstel van professionele ruimte, een stap richting opbouwen van wederzijds vertrouwen en een stap richting investeringen in middelen die professionals in het onderwijs in staat stellen het beste uit zichzelf en uit anderen te halen.

CNV Onderwijs is een moderne vakvereniging van leden die willen gaan werken, werken of hebben gewerkt in het onderwijs. Hierdoor bestaat CNV Onderwijs uit de wensen, ambities en dromen van deze 53.000 leden die vooruit- of terugkijken op een prachtige sector. Een sector waarin nog gebouwd kan worden aan de koppeling tussen zorg, welzijn en onderwijs, bijvoorbeeld door een betere integratie van onderwijs en opvang mogelijk te maken. Een sector waarin een brede discussie plaats kan vinden over hoe het onderwijs, de school, leermiddelen en het leraarschap er in de toekomst uit zullen zien. Een sector waarin de durf en vrijheid bestaat om, op eigen initiatief, te initiëren en te proberen, bijvoorbeeld zoals is gedaan met de zomerscholen om het zittenblijven terug te dringen of met het opzetten van een peer review-systeem.

CNV Onderwijs kan, wil en zal een constructieve partner zijn. Een partner in arbeidsvoorwaardelijke onderhandelingen waarbij tijd, ruimte en middelen voor de professional de belangrijkste uitgangspunten zijn. Een partner in de dialoog over

vakinhoudelijke ontwikkelingen. Een partner die zorgt dat iedereen binnen het onderwijs, zoals jongeren en senioren, mannen en vrouwen, de aandacht krijgen die zij verdienen en de kansen en verantwoordelijkheden krijgen die passen bij hun ambities.